

A petitu res mouentur ob aliquem finem, vt quiescant, agant. Ac ut ad rem nostram hæc principia ducatur, calidum innatum agnoscitur & à seipso, & ab alio moueri: nam cum calor qui in eo est, igneus sit, aut aereus, superiora corporis membra suapte natura necessario petet: sicut in uigilia accidere uidemus, quid enim est, quod post somnū animal excitet, nisi quod calor, interno negotio solutus, sponte ad caput, & sensoria ascendit: atque illud est, quod scribit Galenus in libro de Rigore, calidum innatum quoniam calorem habet, ad superiora, exterioraq; suo impetu ferri. Postulat calor hic idoneam materiam, ut suos motus exercere possit, nam si humores & spiritus deficient, aut exuberabunt, uel crassiores, aut tenaciores, aut ob aliam qualitatem inepti redditi fuerint, nequit ille suos sequi motus, quod exemplis facile est docere, nam ex nimio labore quiescere cogitur animal, quoniam deest spiritus, sine quo nequit calor extra ferri, & in uniuersum corpus expandi. Vbi humorum plenitudo corpus grauat, opprimitur calor, materia copia, quam quum regere nequeat, & impellere, impeditur quodque ille extra ferri, & membra mouere. At si sanguis, & spiritus crassiores in corpore sunt, cogitur calor in uisceribus hæerere, tenuiore deficiente materia, qua nititur, suosque motus exercet. Si uerò refrigerata præter modum ea est materia, affecto ipso calore, qui author est motus, calidum innatum sistitur, nec in hanc, aut aliam partem ferri ualet, ueluti in his accidit, qui uel opium, aut papauer ipsum, largius assumpserunt, hi enim immobiles tanquam lingua arida apparent. Igitur calidum innatum à seipso mouetur extra, intrò uerò nequaquam. Nam quod Galenus ait, illud non posse in externis partibus perpetuò uersari, quod repugnet frigiditas, & humiditas, nequaquam recipio. Si enim res prædominantis elementi motus sequuntur, nunquam suo impetu calidum innatum intrò se recipiet: si modo in eo aerea, igneaque substantia, præualere dicitur: qua uerò ratione hos experientur motus, postea ostendemus: nunc satis sit docuisse, calidum innatum sursum, & extra moueri aliquando, à seipso, aliquando uerò ab alio. Nam cum animæ, & corporis sit instrumentum, utique oportet illud sequi illorum motus: trahunt ergo partes corporis calidum innatum, quando illius opera opus habent. Illud idem à se repellunt, quando quiescere uolunt: siquidem eo præsentem, necesse est actiones fieri: ubi enim opus est concoctione, partes in quibus illa perficitur, natium calidum ad se alliciunt: ita partes quæ sentire, uel mouere aut cogitare, aut aliquid aliud facturæ sunt, trahunt ad se innatum calidum, & humores solos alliciunt, quando illis est opus nutritione: & non solum quidem natium calidum aduocant membra corporis, sed contrahunt simul, aut extrahunt aut absumunt, & feruorem in eo excitant: & denique eo utuntur, ut illis est opus, & in eo moliantur, quod postulant animæ facultates, & partium actiones: ut in ira, timore, tristitia, lætitia, & alijs huiusmodi affectionibus contingere uidemus, in quibus cor diuersis animæ facultatibus agitatum, calido natium uariè utitur, & cum eo, & in eo uim suam exercet. Igitur anima, & animæ partes calidum attrahunt, expellunt, & pro sua uis, & natura agitant. Allicit calidum alius calor, & pars uacua, faciunt enim hæc, ut illud sponte ad locum excalescentem, & uacuum moueatur. At per gestationem moueri quis dicet calidum innatum, quando corporis motus sequitur? At expellitur idem calidum à facultate animæ expultrice, & uoluntate nostra, & cordis certis passionibus. Item à refrigerantibus, dentibus, aut alio modo astrigentibus. Sic enim uidemus expellente natura, partem dolentem, humore, & spiritu repleti, & in ira ob motum facultatis irascibilis, cor ipsum agitari, & sanguinem, spiritusque in eo contentos feruere, ac in uniuersum corpus exprimi, unde singulæ partes rubent, inflammanturque, ob sanguinem feruentem eò transmissum. An animus dum quiescere uult à cogitationibus, calidum à se non repellit: externum uerò frigus propellit, repellitque ad interna uiscera innatum calidum per membra sparsum. Vnde uidemus hyberno tempore concoctiones in uentriculo felicissimè fieri. Sic sanè astringentia remedia, quæ partibus fluxione tentatis adhibentur, humorem, & spiritus eò uenientes repellunt. Igitur innatum calidum à se ipso, idest à suis qualitatibus, & ab alio, nempe ab anima trahente, & reiiciente, nec non à corpore gerente, & à calore alliciente, uel expultrice facultate, aut frigore, uel astrigente alia re, repellentibus moueri certum est: impeditur autem à se ipso moueri, uel ob ipsius uitium: quando scilicet calor qui in eo est, à frigore minuitur, uel uitio materiae subiectæ deficientis, aut exuperantis, aut aliena qualitate præditæ. At quum uideamus illud moueri extra, id est in partes externas, intrò ad suos fontes, & nunc in unam, nunc in aliam partem, ex internis uel externis, aliquando æqualiter uniuersum corpus occupare, causæ harum motionum querendæ sunt: an scilicet eadem sint, uel diuersæ in singulis motibus. Mihi certè diuersæ uidentur: nam extra, & sursum (ut diximus) suapte natura ferri potest, intrò uerò nequaquam. Fertur extra, uel quod ab externis partibus alliciatur, ut in cogitationibus, & sensationibus accidit, cerebrum enim ab internis uisceribus euocat calidum innatum; quoniam suas actiones exercere cogitur, uel quod extra mittatur à suo fonte, ut in gaudio fieri conspiciamus, uidemus. nam in huiusmodi cordis affectione sanguinem, & spiritus extra commoueri, & aliquando homines perire, quod interna uiscera deserens calidum, eorum expiret, in ira uerò æqualiter uniuersum corpus in calescit, quoniam simul expanditur, & contrahitur cor, ex quo motu sequitur intus, & foris, calidum natium uersari, mouetur & extra calidum innatum à calore externarum partium, quo pacto sudores in balneo, & aere calido eliciuntur, dissolunturque

Ioannis Argent. de Somno & Vigilia.

B

soluunturque